

ביאורים

בפסקה הקודמת למדנו שכשיתעלה העולם בימות המשיח - גם הטבע יתעלה וישתפר והשפע יהיה מרובה. על כך הקשה תלמידו של רבן גמליאל מדברי שלמה בקהלת "אין כל חדש תחת השמש" [קהלת א ט] - שלמה אומר שבחוקי הטבע של העולם לא ייתכן חידוש. לפיכך, גם כשהעולם יהיה שלם ומתוקן - הוא לא ישתנה מסדרו באופן קבוע.

הסיבה לכך היא שלעולם ישנה מגמה אחת. אם בתקופה מסוימת חוקי הטבע של המציאות כולה ישתנו באופן קבוע, זה יבטא שלעולם אין מגמה אחת; חוקי הטבע הם דבר כל כך בסיסי ויסודי במציאות, שבדאי נוגעים הם ליסודות רוחניים עמוקים. שינוי בהם פירושו שינוי ביסודות הרוחניים שמובילים את העולם, מה שמצביע על מגמה נוספת.

ימות המשיח הם פסגת ימי העולם הזה, אך עדיין שייכים לעולם שלנו. לכן, חוקי המציאות הקיימים עכשיו הם אלה שיהיו גם בימות המשיח. כשעל פי מגמת העולם ימות המשיח עתידים להיות באופן מסוים, אנחנו נראה זאת כבר עכשיו.

על כך עונה רבן גמליאל לאותו תלמיד, שמציאות זו אכן כבר קיימת בעולם, בתרנגולת, בצלף ובפטריות. זהו ניצוץ קטן מהאור הגדול שיהיה לעתיד לבוא. המגמה אכן קיימת כבר כאן, ובעתיד היא תופיע בגדולותה בכל מרחבי הטבע.

הרחבות

• חוקי הטבע ישתנו כשיתוקן המוסר האנושי

וְלַעֲתִיד לְפִי מִדְרַגַּת הָעוֹלָם וּמַעֲלָתוֹ... יַחֲזֹר הָעוֹלָם כְּמִוֶּהָה בְּרֵאשֻׁנָּה. בהרחבות הקודמות הבאנו את דברי הרב קוק שחטאי בני האדם גרמו להדרדרות מוסרית בעולם, וכדי לחזק את ערכי המוסר קבע הקב"ה את חוקי הטבע. מתוך הבנה זו קובע הרב קוק שכאשר תתוקן המציאות, ישתנו גם חוקי הטבע: "המעצורים הגופניים, המוסריים והאקונומיים (כלכליים), הם עתידים ומוכרחים להיות חולפים ועוברים מבלי השאר אחריהם כי אם את רישומם הטוב של ההטבה המוסרית" [עין איה, שבת א, ב, קט].

מדבריו עולה שמצבו הטבעי של העולם מושפע ממצבו הרוחני והמוסרי של האדם. לכן "כפי עילוי הפנימי (של האדם), כן יתרומם בהכרח הטבע לעומתו" [שם, קיא].

לאדם מן השורה קשה לתפוס שחוקי הטבע עתידים להשתנות, וזאת מפני שהתרגלנו לראותם כדבר קבוע. מסיבה זו לגלג התלמיד על רבן גמליאל. אולם גדולי האומה כמו רבן גמליאל "אינם קשורים באלה הכבלים שקטני כח הלב (ההבנה) אסורים (קשורים) בהם". גדולים אלה, לא נותנים למציאות הנראית לעין לבלבל אותם, אלא הם בוחנים את המציאות בצורה עמוקה יותר ולכן יכולים הם לחוש את השינוי בטבע כבר בהווה [שם, קט].

וְגַם זֶה אֵינוֹ קִשְׁיָא לְמֵאן דְּאָמַר אֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְיָמֵי הַמְּשִׁיחַ רַק שְׁעָבוֹד מַלְכֵיאוֹת כְּאֲשֶׁר יִמְצָא כֶּף, שֶׁהָרִי הָיָה נִמְצָא דְבָר זֶה גַם כֵּן בְּבְרִיאת עוֹלָם, יִשְׁחֹה יְלֵדָה לְיוֹמָא, וְכֵן עֵץ פְּרִי לְיוֹמָא. וְלַעֲתִיד לְפִי מִדְרַגַּת הָעוֹלָם וּמַעֲלָתוֹ, שֶׁיְהִי מִתְבָּרַךְ מִן הַשֵּׁם יְתְבָרַךְ, אֵין זֶה שְׂלָא בְּטָבַע כְּאֲשֶׁר יַחֲזֹר הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשֻׁנָּה*. וּמִפְּנֵי שְׁלֵעַג הַתְּלַמִּיד שְׂאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמֶשׁ, בְּמֵה שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה הוּא עוֹלָם אֶחָד עִם עוֹלָם הַמְּשִׁיחַ, וּמֵאַחַר שֶׁהוּא עוֹלָם אֶחָד אֵין רְאוּי שֶׁיְהִי נִמְצָא בּוֹ חֲדוּשׁ כְּמוֹ {זֶה}, שְׂאֵם כֵּן הָיָה זֶה הָעוֹלָם מִחֻלְק. וְאִף כִּי לְפִי עֲנִין הִנֵּס יִמְצָא כֶּף לְפַעֲמִים, מִכָּל מְקוֹם אֵינוֹ דּוֹמָה אֶל הִנֵּס, בְּמֵה שֶׁהִנֵּס הוּא לְצַרְךָ שְׁעָה. אֲבָל דְּבָר שְׂאֵינוֹ לְצַרְךָ שְׁעָה אֵינוֹ כֶּף. וְלִכְךָ אָמַר הַתְּלַמִּיד שְׂאִין חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמֶשׁ. וְלִכְךָ הָרְאָה לוֹ לְאוֹתוֹ תְּלַמִּיד תְּרַנְּגֵלֶת שְׁמוּלֵידָה בִּיצָה בְּכָל יוֹם, וְכֵן דְּבָרִים שְׂצוּמָחִים כָּל יוֹם, וְדְבָרִים שֶׁהָאָרֶץ מוֹצִיאָה וְהֵם שְׁלָמִים וְאֵין צְרִיכִין תְּקוּן. וּמֵעַתָּה אֵין לֹמַר אֵין חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמֶשׁ, כִּי דְבָר זֶה הָיָה קִשְׁיָא אִם לֹא הָיָה נִמְצָא כָּלָל בְּעוֹלָם, שְׂאִז יֵאמַר אֵין חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמֶשׁ. אֲבָל כִּיּוֹן שְׂמִצְאָנוּ גַם עַתָּה דְבָר זֶה בְּעוֹלָם, אִף אִם לֹא הָיָה נִמְצָא בְּמִין זֶה עֲצָמוּ רַק בְּמִין אַחֵר, אֵין זֶה נִקְרָא עוֹלָם חֲדָשׁ.

גם לאומר שאין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד, אין קושי מדברי הגמרא במסכת שבת, שכן מציאות של לידה באותו יום כבר היתה בבריאת העולם,¹ שהרי חוה הרתה וילדה באותו יום, וכן ה'עצים נתנו פרי ביום בו נטעו. ומכאן שבעתיד, בהתאם למעלת העולם, שיהיה מבורך בברכת השם יתברך, הרי הוא חוזר לטבעו הראשון, ואין זה שינוי הטבע. מפני שהתלמיד לעג לדברי רבן גמליאל, וטען שאין כל חדש תחת השמש, כי עולם המשיח הוא המשכו של העולם הזה, לכן לא ישתנה טבע העולם, כי אם ישתנה טבע העולם בימות המשיח מטבעו של עכשיו, אין ימות המשיח המשך העולם הזה אלא עולם אחר.² ואף שגם בעולם הזה מתרחשים ניסים, שהם שינוי בטבע העולם, אין זה דומה, כי הנס זמני לפי צורך השעה⁴ והמציאות העתידה קבועה ולא משתנה. משום כך טען התלמיד אין כל חדש תחת השמש. לכן הראה לו רבן גמליאל תרנגולת המולידה ביצה בכל יום, וכן הראה לו פירות היוצאים בכל יום ודברים שמוציאה הארץ והם יוצאים בשלמות ואינם צריכים תיקון כדי שיהיו ראויים לשימוש. לכן אין הטענה אין כל חדש תחת השמש טענה. היה מקום לטענה זו רק אם לא היה נמצא דבר כזה בעולם כלל, אבל כיון שקיימת מציאות כזו בעולם במין מסוים, אין העולם של ימות המשיח עולם חדש, אלא המשך העולם הזה.

